

Brandveiligheid bioscopen en schouwburgen

Datum 2 mei 2011

Colofon

VROM-Inspectie
Directie Uitvoering
Programma Bouwen aan Kwaliteit

Nieuwe Uitleg 1
Postbus 16191
2500 BD Den Haag

Publicatienummer: VI-2011-85

Deze publicatie is te downloaden via www.vrominspectie.nl .

Inhoud

Inleiding.....	4
1.1 Algemeen.....	4
1.2 Leeswijzer.....	4
2 Het onderzoek.....	5
2.1 Doel van het onderzoek en afbakening	5
2.2 Onderzoeksofzet.....	5
3 Onderzoeksresultaten.....	8
3.1 De rol van de eigenaar/beheerder	8
3.1.1 Bevindingen uit de interviews.....	8
3.2 De gemeente.....	8
3.2.1 Algemeen.....	8
3.2.2 Vergunningverlening/melding en toezicht	9
3.3 Het gebouw; bouwkundig en gebruik.	10
3.3.1 Algemeen.....	10
3.3.2 Bouwkundig.....	12
3.3.3 Vluchten	12
3.3.4 Installaties	13
3.3.5 Brandveilig gebruik.....	14
3.3.6 Bedrijfs hulpverlening	15
4 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	17
4.1 Samenvatting en conclusies	17
4.2 Aanbevelingen	18
5 Bijlage.....	20

Inleiding

1.1 Algemeen

De VROM-Inspectie (VI) bevordert op het domein bouwen de correcte uitvoering en naleving van de bouwregelgeving. Eén van de prioriteiten van de VI in dit domein betreft de brandveiligheid van gebouwen. De primaire verantwoordelijkheid voor de brandveiligheid ligt bij de eigenaar en de gebruiker van het gebouw. Vandaar dat de onderzoeken van de VI ook primair gericht zijn op deze groep. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de verlening van de bouw- en gebruiksvergunningen (met de invoering van de Wet algemene bepaling omgevingsrecht per 1 oktober 2010 is dit gewijzigd in de omgevingsvergunning) en voor het toezicht op de naleving van deze wet- en regelgeving.

Sinds 2003 zijn er door de VI meerdere onderzoeken uitgevoerd naar de uitvoering en naleving van de brandveiligheidseisen in verschillende soorten risicovolle gebouwen. Deze onderzoeken werden uitgevoerd op basis van een door de VI opgestelde risicoanalyse of naar aanleiding van brandveiligheidsincidenten (zoals de cafébrand in Volendam en de Schipholbrand). In de afgelopen jaren heeft de VI onderzocht: zorginstellingen, discotheken, overdekte speeltuinen, sociale werkplaatsen, hotels, studentenhuisvesting, justitiële inrichtingen en politiecellen. Uit deze onderzoeken komt naar voren dat de naleving van de regels voor brandveiligheid door gebouweigenaren en gebruikers veelal onvoldoende is.

Uit een recente risicoanalyse van de VI blijkt dat ook bioscopen en schouwburgen op het vlak van brandveiligheid als risicovol gezien moeten worden. Zo zijn tijdens voorstellingen veelal veel mensen aanwezig en zijn de zalen beperkt verlicht.

Het VI-onderzoek brandveiligheid bioscopen en schouwburgen geeft inzicht in de naleving van de brandveiligheidsregels en de mate waarin de gebouweigenaren, gebruikers en de lokale overheid daarbij hun rol spelen.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport geeft een beschrijving van het door de VROM-Inspectie uitgevoerde onderzoek naar de brandveiligheid van bioscopen en schouwburgen.

Hoofdstuk 2 beschrijft het onderzoeksdoel en afbakening van het onderzoek en de onderzoeksopzet.

In hoofdstuk 3 zijn de onderzoeksresultaten weergegeven.

Hoofdstuk 4 bevat de conclusies van dit onderzoek en geeft aanbevelingen voor verbetering van de betrokken partijen.

2 Het onderzoek

2.1 Doel van het onderzoek en afbakening

Het onderzoek bij de bioscopen en schouwburgen dient om:

- een beeld te krijgen van de brandveiligheid bij de onderzochte gebouwen;
- inzicht te krijgen in het gedrag van de eigenaren/beheerders van de bioscopen en schouwburgen in relatie tot het wel of niet naleven van de regelgeving rondom de brandveiligheid;
- inzicht te krijgen in de controlefrequentie en de effecten van de controles van de gemeente/brandweer.

Op basis van de resultaten van het onderzoek zal worden bekeken of een vervolgaanpak nodig is om de naleving van de brandveiligheidsregels te verbeteren.

Het onderzoek is uitgevoerd bij 30 bioscopen en schouwburgen. Er zijn 15 bioscopen en 15 schouwburgen onderzocht. Daarbij waren 9 gebouwen zowel in gebruik als bioscoop en als schouwburg. Bij de steekproef is een evenwichtige spreiding over Nederland aangehouden en is maximaal 1 gebouw per gemeente geselecteerd. De onderzoeken zijn in samenwerking met de gemeenten/brandweer uitgevoerd. Het aantal zalen van de onderzochte gebouwen varieert van 1 tot en met 9. Dertien gebouwen hebben één zaal (vooral schouwburgen). Het maximaal aantal personen dat volgens de gebruiksvergunning in de gebouwen aanwezig mag zijn varieert van 57 tot 2352.

Gezien het aantal onderzochte gebouwen kunnen in deze rapportage alleen uitspraken worden gedaan worden over de 30 onderzochte gebouwen en niet over de totale bioscoop- en schouwburgsector. Het onderzoek dient dan ook als indicatief te worden aangemerkt. Ook is het, gezien de geringe aantallen, niet verantwoord om de resultaten van de schouwburgen te vergelijken met de bioscopen. Dit temeer omdat 9 van de onderzochte gebouwen zowel in gebruik zijn als schouwburg en als bioscoop.

2.2 Onderzoekopzet

Om na te kunnen gaan hoe het met de kwaliteit van de brandveiligheid bij de 30 onderzochte bioscopen en schouwburgen is gesteld, is getoetst aan de wettelijke voorschriften waaraan de bioscopen en schouwburgen moeten voldoen. Voor de bouwkundige eisen is getoetst aan het wettelijk geldende minimum kwaliteitsniveau zoals geformuleerd in het Bouwbesluit 2003. Dit is het minimum kwaliteitsniveau waaraan alle bestaande gebouwen tenminste moeten voldoen. Voor de gebruikseisen is getoetst aan het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken (het Gebruiksbesluit). De vergunde situatie voor wat betreft het verloop van de brandwerende scheidingen is uitgangspunt geweest bij de toetsing.

Toelichting regelgeving.

Het wettelijk geldende kwaliteitsniveau waaraan alle bestaande gebouwen tenminste moeten voldoen is bedoeld als absoluut bodemniveau, dat niet mag worden onderschreden omdat anders de brandveiligheid van dat bouwwerk en het gebruik daarvan geacht wordt direct in gevaar te zijn.

Zodra een bouwwerk is opgeleverd en in gebruik is genomen, is het voor de toepassing van de bouwregelgeving een bestaand bouwwerk waarop de voorschriften van toepassing zijn die in het Bouwbesluit 2003 zijn opgenomen over de staat van bestaande bouwwerken. Dat betekent echter niet dat de eigenaar het kwaliteitsniveau van dat bouwwerk na de oplevering door ingrepen mag verlagen, bijvoorbeeld tot het niveau dat in de voorschriften voor bestaande

bouwwerken als bodemniveau is opgenomen. Het door ingrepen veranderen van de kwaliteit is namelijk 'bouwen' in de zin van de Woningwet, hetgeen meebrengt dat die ingrepen aan de nieuwbouweisen moeten voldoen (de gemeente kan ontheffing verlenen van de nieuwbouwvoorschriften en dus een lager kwaliteitsniveau accepteren). Iets anders is dat de kwaliteit van een bouwwerk in de loop van de tijd door veroudering kan verminderen. Een dergelijke autonome kwaliteitsvermindering is door de regelgever aanvaardbaar geacht, mits het kwaliteitsniveau van het bouwwerk het bodemniveau van de voorschriften voor bestaande bouw niet onderschrijdt.

Het is niet de bedoeling dat een bestaand gebouw dat volledig voldoet aan het Bouwbesluit 2003, bestaande bouw, onbeperkt mag worden gebruikt. De maximale bezetting volgt uit de Gebruiksvergunning en bij de bepaling/beoordeling hiervan wordt door de gemeente (veelal) uitgegaan van de nieuwbouweisen voor de doorstroomcapaciteit van deuren.

Ook is de Bedrijfshulpverlening (BHV) onderzocht. Dit is gedaan om een goed beeld te krijgen van het totale brandveiligheidsconcept van de onderzochte schouwburgen en bioscopen. Het toetsingskader van de BHV-aspecten is in overleg met de Arbeidsinspectie opgesteld. Deze inspectie is eerstelijns toezichthouder voor wat betreft deze onderdelen.

Het onderzoek is ten behoeve van de uniformiteit uitgevoerd aan de hand van een daartoe opgesteld toetsingskader dat bestond uit de volgende onderdelen:

- Een verkennend dossieronderzoek en een gesprek bij de gemeente/brandweer. Dit is gericht op de invulling van de taak van de gemeente en het verkrijgen van informatie over het te onderzoeken gebouw zoals de bouw- en de gebruiksvergunning en de bevindingen van het toezicht/handhaving.
- Een gesprek met de eigenaar/beheerder en een controle van het gebouw. Het gesprek is gericht op het brandveiligheidsbewustzijn en het naleefgedrag van de eigenaar/beheerder, ook is ingegaan op de personele aspecten (bedrijfshulpverlening). De controle van het gebouw is gericht op de bouwkundige aspecten en de gebruikseisen.

Het toetsingskader is gebaseerd op de volgende wet- en regelgeving:

- Woningwet;
- Bouwbesluit 2003; niveau bestaande bouw;
- Besluit brandveilig gebruik bouwwerken (verder Gebruiksbesluit genoemd);
- Arbo-wet met betrekking tot risico-inventarisatie en -evaluatie (R, I&E) en bedrijfshulpverlening.

Het onderzoek naar de naleving van de brandveiligheidsregelgeving had het karakter van een quick scan, de bouwwerken zijn dan ook niet uitputtend gecontroleerd en er is niet op alle van toepassing zijnde voorschriften getoetst. Nadere berekeningen (o.a. brandwerendheid van materialen en constructies) zijn niet uitgevoerd. In enkele gevallen is vanwege de grootte van het gebouw een deel van het gebouw onderzocht. Zo heeft bij gebouwen met meerdere functies het onderzoek zich beperkt tot het bioscoop en/of schouwburggedeelte.

In dit rapport wordt de term tekortkoming gehanteerd als er sprake is van een afwijking van de regelgeving. Een tekortkoming betekent niet direct dat de brandveiligheid van het hele gebouw in het geding is. Het betekent echter wel dat op onderdelen verbeteringen nodig zijn om aan het wettelijk verplichte minimumniveau te voldoen.

De onderzoeksuitkomsten zijn na afloop van het onderzoek vastgelegd in het geautomatiseerde systeem Holmes. Uit dit systeem konden deelrapportages van de onderzoeken bij de afzonderlijke gebouwen worden gedraaid met de oordelen van de inspecteurs op de onderzochte aspecten en hun eventuele toelichtingen daarop.

Deze deelrapportages zijn in het kader van een wederhoorprocedure ter verificatie van de feiten voorgelegd aan de betrokken gemeenten en de eigenaar/beheerder van de bioscoop/schouwburg. De gemaakte opmerkingen zijn in de deelrapportages verwerkt voor zover deze door de inspecteurs relevant werden geacht.

De concept-eindrapportage van het onderzoek is voor commentaar voorgelegd aan de twee betrokken brancheorganisaties (de Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten en Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties), de Arbeidsinspectie en aan de opdrachtgever, cluster Bouwkwaliteit van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (voorheen van het ministerie van VROM).

3 Onderzoeksresultaten

3.1 De rol van de eigenaar/beheerder

3.1.1 *Bevindingen uit de interviews*

De eigenaren/beheerders zijn zich bewust van de publieksfunctie van de bioscopen en schouwburgen en willen daarom de brandveiligheidsrisico's zoveel mogelijk beperken. Zij vinden het ook goed dat er brandveiligheidsregels zijn en vinden de regelgeving over het algemeen ook redelijk. Wel zijn door enkele eigenaren/beheerders opmerkingen gemaakt over het te stringent hanteren van de regels en het gevoel dat de interpretatie van de regels persoonsgebonden is en dus afhankelijk van wie er controleert (beide opmerkingen zijn door 2 eigenaren/beheerders gemaakt) en onvrede over het moeten doen van nieuwe investeringen bij veranderende regelgeving (1 eigenaar/beheerder).

Het overgrote deel van de eigenaren/beheerders geeft aan dat zij, in ieder geval op hoofdlijnen, op de hoogte zijn van de regels en de regels ook begrijpen. In de praktijk blijkt dat voor een deel te kloppen (vooral voor wat betreft het vluchten) maar wat betreft de indeling in brandcompartimenten en de brandwerendheid van de scheidingen en de doorvoeren die door deze scheidingen lopen, zijn wel hiaten in de kennis van de regelgeving geconstateerd. Op deze onderdelen wordt dan ook vaak afgegaan op het oordeel van de controles door de gemeente (brandweer). Deze controles worden dan ook in de meeste gevallen als serviceverlenend beschouwd (25x). In 1 geval werden de controles als belastend ervaren en in 4 gevallen stond men neutraal tegenover de controles.

De eigenaren/beheerders beschouwen als grootste brandveiligheidsrisico's in het gebouw:

- Het niet veilig kunnen vluchten bij brand, bijvoorbeeld paniek bij het vluchten tijdens een brand of het niet serieus nemen van de ontruiming tijdens een voorstelling en daaraan gekoppeld het onvoldoende functioneren van de BHV.
- Een snelle uitbreiding van de brand.
- Het niet goed functioneren van de installaties.

Om de brandveiligheid van de gebouwen op peil te houden is volgens de ondervraagden de afgelopen jaren behoorlijk geïnvesteerd in brandveiligheid. Bij de helft van de onderzochte gebouwen is een investering gedaan die meer dan 50.000 euro bedraagt.

Van de ondervraagde eigenaren/beheerders hebben 19 behoefte aan informatie op gebied van brandpreventie en -bestrijding. Het merendeel hiervan (17) geeft er de voorkeur aan deze informatie van de gemeente/brandweer te ontvangen.

3.2 De gemeente

3.2.1 *Algemeen*

De gemeenten zijn (ook met de invoering van de Wet algemene bepaling omgevingsrecht per 1 oktober 2010) verantwoordelijk voor de vergunningverlening en het toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van het bouwen en de brandveiligheid.

Bij 19 van de 30 onderzochte gebouwen is de gemeente ook eigenaar van het gebouw. Uit het onderzoek is gebleken dat er door de gemeente door de jaren heen aandacht is besteed aan de brandveiligheid van de gebouwen. De basisopzet van de gebouwen, dat wil zeggen de indeling in brand- en rookcompartimenten, de vluchtroutes en het aantal vluchtmogelijkheden, is overal goed te noemen. Ook zijn in de loop van de jaren (grote) investeringen (bijvoorbeeld installeren van een brandmeldinstallatie) gedaan om de brandveiligheid op peil te houden.

3.2.2 *Vergunningverlening/melding en toezicht*

De 30 onderzochte bioscopen en schouwburgen waren tot 1 november 2008 (de datum van de inwerkingtreding van het Gebruiksbesluit) voorzien van een gebruiksvergunning. Met de inwerkingtreding van het Gebruiksbesluit worden de vergunningen beschouwd als een melding.

Na de inwerkingtreding van het Gebruiksbesluit heeft het overgrote deel van de gemeenten het beleid wat betreft de vergunningverlening/melding en het toezicht niet gewijzigd. Dit houdt wat betreft het toezicht in dat nog dezelfde controlefrequentie wordt aangehouden als voor de inwerkingtreding van het Gebruiksbesluit. De opsplitsing in gebruiksvergunningplichtige en meldingsplichtige gebouwen heeft voor het overgrote deel van de 30 onderzochte gemeenten dus (nog) geen gevolgen gehad voor het toezicht en dan met name de controle frequentie van de gebouwen.

Van de 30 onderzochte gemeenten hebben 25 een controlefrequentie van 1x per jaar vastgesteld. Twee gemeenten van 2x per jaar en 3 gemeenten van 1x per 2 jaar. Het onderzoek wijst uit dat 22 van de 30 onderzochte gebouwen in 2009 of 2010 zijn gecontroleerd. De andere 8 gebouwen zijn voor het laatst gecontroleerd in 2008 (4x), in 2007 (2x), in 2005 (1x) en in 2004 (1x). Daarmee halen 7 gemeenten de door hun zelf vastgestelde controlefrequentie niet. Volgens de gemeente wordt dit vooral veroorzaakt door capaciteitsgebrek.

Bij de controles door de gemeenten zijn bij 19 bioscopen/schouwburgen tekortkomingen geconstateerd. De tekortkomingen hadden betrekking op: noodverlichting en vluchtrouteaanduiding (6x), gebruiksaspecten (14x), onvoldoende brandwerendheid brandcompartimentscheiding (2x) en de brandmeldinstallatie (4x). Bij 12 bioscopen en schouwburgen waren op het moment van het onderzoek de tekortkomingen verholpen. Bij 5 had nog geen hercontrole plaatsgevonden, bij 1 was vertraging opgetreden en in 1 geval is handhavend opgetreden in de zin dat een dwangsom is opgelegd.

De controles worden uitgevoerd door: BWT of toezichtafdeling gemeente (5x), brandweer en BWT (4x), brandweer gemeente (13x), veiligheidsregio (3x), regionaal samenwerkingsverband brandweer (5x).

De controles worden voor een groot deel uitgevoerd op lokaal niveau (in 22 van de 30 gemeenten).

In enkele gevallen was de gebruiksvergunningtekening niet actueel of week deze af van de bouwvergunningtekening. De afwijkingen hadden betrekking op de indeling van de brand- en rookcompartimenten. Een wijziging van deze compartimentindeling is een bouwkundige wijziging van ingrijpende aard en dient te worden gelegaliseerd door middel van een omgevingsvergunning.

Uit het onderzoek is gebleken dat de voorschriften door de eigenaar/beheerder niet in alle gevallen worden nageleefd. De eigenaar/beheerder is in de eerste plaats verantwoordelijk voor een goede naleving. De eigenaar/beheerder is zich hier ook wel van bewust en heeft wel oog voor de brandveiligheid van het gebouw vooral wat betreft het vluchten en de vluchtmogelijkheden. De indeling in brand- en rookcompartimenten en dan vooral het voldoende brand- en rookwerend zijn van de compartimentscheidingen heeft minder aandacht van de eigenaar/beheerder. Verder worden schijnbaar 'kleine' afwijkingen nogal eens onderschat. Ook spelen soms tegenstrijdige belangen, de spelers en toeschouwers willen geen storende verlichting tijdens de voorstelling terwijl de brandveiligheidsvoorschriften een goede vluchtrouteaanduiding voorschrijven. Daarom blijven goed toezicht en een consequente handhaving door de gemeente van essentieel belang om de brandveiligheid in de bioscopen en schouwburgen te waarborgen. Uit de controles van de gemeenten blijkt dat vooral tekortkomingen op gebied van het gebruik, de vluchtrouteaanduiding en noodverlichting en BMI zijn aangetroffen en weinig

tekortkomingen op gebied van de brandwerendheid van de compartimentscheidingen. Terwijl in dit onderzoek is gebleken dat in een aantal gevallen de brand- en rookwerendheid van de compartimentscheidingen onvoldoende was. Het is van groot belang dat de gemeenten naast de gebruikaspecten ook voldoende aandacht besteden aan de bouwkundige aspecten. Mede omdat de kennis van de eigenaar/beheerder hier vaak tekort schiet.

3.3 Het gebouw; bouwkundig en gebruik.

3.3.1 Algemeen

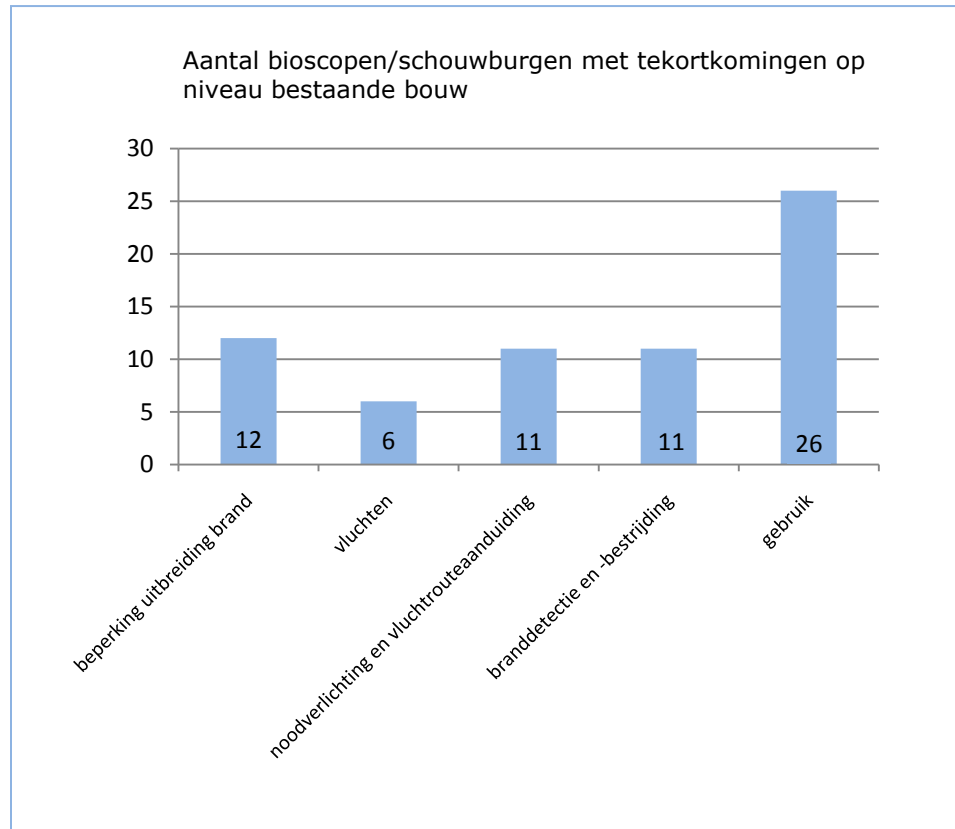
In deze paragraaf zijn de resultaten weergegeven van de toetsing van de bioscoop/de schouwburg aan het wettelijk minimum kwaliteitsniveau voor de brandveiligheid zoals dat voor de bestaande bouw in het Bouwbesluit 2003 en in het Gebruiksbesluit is vastgelegd. Ieder bestaand bouwwerk moet tenminste aan dit niveau voldoen.

In onderstaand overzicht is op hoofdlijnen aangegeven aan welke van toepassing zijnde voorschriften is getoetst.

- ❖ Eisen Bouwbesluit 2003 en Gebruiksbesluit.
 - Brandveiligheid
 - Beperking uitbreiding brand
 - Vluchten
 - Noodverlichting en vluchtroute aanduiding
 - Branddetectie en -bestrijding
 - Blusvoorzieningen, brandmeld- en ontruiminginstallatie
- ❖ Gebruikseisen gebruiksvergunning/Gebruiksbesluit

Daarnaast wordt apart aandacht besteed aan de bedrijfshulpverlening.

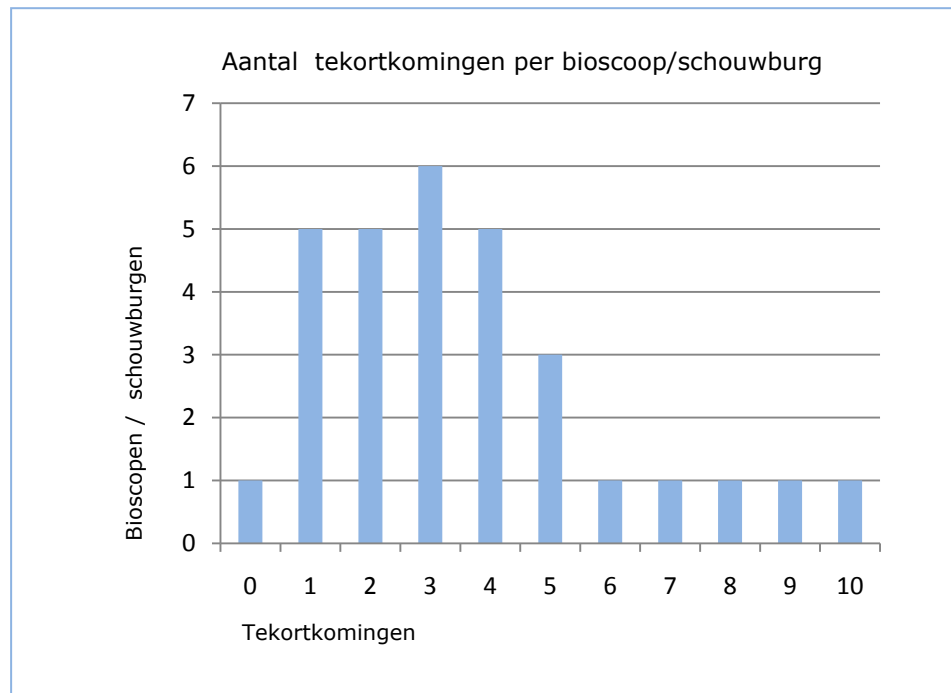
In de grafiek op de volgende pagina wordt per onderzocht item weergegeven bij hoeveel van de 30 onderzochte bioscopen/schouwburgen tekortkomingen zijn geconstateerd.

Vooraf in het oog springt het item 'gebruik'. In 26 van de 30 gebouwen zijn tekortkomingen op dit punt aangetroffen. Ook bij het item 'beperking uitbreiding brand' en de items 'noodverlichting en vluchtrouteaanduiding' en 'branddetectie en bestrijding' zijn de tekortkomingen aangetroffen bij respectievelijk 12 en 11 gebouwen.

In totaal zijn 108 tekortkomingen ten opzichte van het niveau voor de bestaande bouw van het Bouwbesluit en ten opzichte van het Gebruiksbesluit en Arbo-wet geconstateerd. De meeste tekortkomingen zijn geconstateerd bij de naleving van de gebruiksvoorschriften (48 bij 26 gebouwen), gevolgd door de onderzoeksitems beperking uitbreiding bij brand (22 bij 12 gebouwen), branddetectie en -bestrijding, noodverlichting en vluchtroute aanduiding (beide 16 en beide bij 11 gebouwen) en vluchten (6 bij 6 gebouwen).

Het aantal tekortkomingen per bioscoop/schouwburg varieert van 1 tot en met 10. Bij 1 bioscoop/schouwburg zijn geen tekortkomingen geconstateerd. 24 bioscopen/schouwburgen zitten in de range van 1 tot en met 5 tekortkomingen. Voor de overige bioscopen/schouwburgen is de spreiding min of meer gelijkmatig, grote uitschieters in negatieve zin zijn niet aangetroffen. In de grafiek op de volgende bladzijde is een totaal overzicht weergegeven.

In de volgende paragrafen worden de bevindingen verder toegelicht en wordt ook aandacht besteed aan de BHV.

3.3.2

Bouwkundig

Beperking uitbreiding brand.

Een belangrijk onderdeel hierbij is hoe de gebouwen gecompartmenteerd zijn en of de brand- en rookcompartmentering voldoet aan de brandveiligheidsvoorschriften uit het Bouwbesluit 2003. Een compartimentering is een onderverdeling van een gebouw in onderdelen die brandwerend van elkaar gescheiden zijn. Brandcompartimenten moeten een bepaalde weerstand tegen branddoorslag en -overslag hebben uitgedrukt in minuten en de grootte van een compartiment is gelimiteerd. Men is enige tijd veilig als uit een brandcompartiment gevlucht wordt.

Bij 11 gebouwen was de brandwerendheid van de compartimentscheidingen onvoldoende. Het betrof vooral het onvoldoende brandwerend afwerken van leidingdoorvoeren (bijvoorbeeld met brandmanchetten), brandkleppen in ventilatiekanalen die niet voldeden of ontbraken, deuren die niet voldeden, het niet doortrekken van de brandwerende scheidingen boven de verlaagde plafonds en te grote oppervlakten draadglas. Bij 7 gebouwen waren niet alle deuren in de compartimentscheidingen zelfsluitend uitgevoerd. In één geval was de stookruimte niet uitgevoerd als brandcompartiment.

Volgens het Bouwbesluit is een brandcompartiment ook een rookcompartiment. Wanneer een strijdigheid met betrekking tot de brandwerendheid is geconstateerd dan geldt dit ook vaak voor de rookwerendheid. In het kader van het vluchten is de rookwerendheid van belang. Mede om dubbelingen te voorkomen zijn de tekortkomingen in de rookcompartmentering (zie 3.3.3), die al bij de brandcompartmentering zijn meegenomen, niet apart in de rapportage opgenomen.

3.3.3

Vluchten

Indien de situatie zich voordoet dat ondanks alle preventieve maatregelen toch brand uitbreekt, dan is het van belang dat de mogelijkheden om te vluchten adequaat zijn. Ook mogen de toegepaste materialen in de vluchtwegen niet te gemakkelijk branden en niet te veel rook verspreiden waardoor het vluchten zou kunnen worden belemmerd. Onderzocht zijn de volgende deelaspecten:

- Loopafstanden, deurbreedten, draairichting deuren, etc.;
- Rookcompartimentering en weerstand tegen rookdoorgang;
- Vluchten naar aansluitend terrein/openbare weg;
- Materiaal toepassing in vluchtwegen.

Alle gebouwen voldoen wat betreft de loopafstanden, deurbreedten, draairichting van de deuren aan de eisen uit het Bouwbesluit (niveau bestaande bouw). Gezien de korte loopafstanden en de vele vluchtmogelijkheden ligt het brandveiligheidsniveau op deze onderdelen beduidend hoger dan het niveau bestaande bouw.

Bij twee gebouwen waren niet alle deuren in de rookcompartimentscheiding zelfsluitend. Verder bleek een deur in de vluchtroute op slot te zitten, zonder dat deze snel geopend kon worden (1x) en was de vluchtroute niet adequaat omdat via een te steil talud gevlucht moest worden (1x).

In twee gevallen was er twijfel over de toegepaste materialen in de vluchtwegen. De eigenaren/beheerders konden niet aantonen (door middel van een certificaat) dat deze materialen voldeden aan de wettelijke voorschriften.

3.3.4

Installaties

Branddetectie en bestrijding.

Het doel van een brandmeldinstallatie (BMI) is dat een brand zo snel mogelijk wordt ontdekt en gemeld, zodat de ontvluchting van de in het bouwwerk aanwezige personen direct na de ontdekking van de brand op gang kan worden gebracht. Een installatie is nodig indien de brand zonder BMI niet tijdig genoeg door alle aanwezigen kan worden opgemerkt. Bijvoorbeeld omdat de grootte of complexiteit van het bouwwerk verhindert dat personen de brand tijdig zelf zien of ruiken of op een andere wijze (bijvoorbeeld door het aanroepen van personen) snel genoeg op de hoogte kunnen worden gesteld van de brand. Een belangrijke functie van een BMI is dan ook de aansturing van de ontruimingsinstallatie die zorg draagt voor een ontruimingssignaal. Daarnaast kan de BMI automatisch een brandmelding doorgeven naar de brandweer. Door een dergelijke automatische alarmering wordt de brandweer rechtstreeks gealarmeerd waardoor zij ook sneller ter plaatse kan zijn.

Een ontruimingsinstallatie is vereist als ook een BMI verplicht is.

Daarnaast zijn er nog de blusmiddelen. Daarmee wordt beoogd de gebruikers van het bouwwerk in staat te stellen om een beginnende brand zelf te blussen.

Ten aanzien van het onderwerp 'branddetectie en -bestrijding' zijn bij 11 bioscopen/schouwburgen in totaal 16 tekortkomingen geconstateerd. In één geval voldeed de BMI niet aan de eisen. Bij 11 bioscopen/schouwburgen was geen geldig certificaat van de BMI aanwezig en in 4 gevallen was er geen bewijs dat er jaarlijks onderhoud is gepleegd.

De blusmiddelen voldeden in alle gevallen, zowel voor wat betreft de aanwezigheid als de verplichte controle. Ook waren alle blusmiddelen goed bereikbaar en goed traceerbaar.

Vluchtroute-aanduiding en noodverlichting.

Als brand uitbreekt en de aanwezigen moeten vluchten, dan is het belangrijk dat de routes waarlangs gevlucht wordt duidelijk zijn aangegeven en verlicht. Hiervoor is een vluchtrouteaanduiding en (voor delen van het gebouw) noodverlichting verplicht. Vluchtwegaanduidingen met pictogrammen dienen conform wettelijke voorschriften altijd goed zichtbaar te zijn en moeten branden tijdens de aanwezigheid van personen.

De tekortkomingen hadden vooral betrekking op het niet adequaat functioneren van de vluchtrouteaanduiding en de noodverlichting (8x). Het gaat dan om:

- kapotte armaturen;

- pictogramarmaturen die matig verlicht zijn (blauwe lamp), daarmee wordt niet voldaan aan de kleurstelling en helderheid van de verlichting;
- pictogramarmaturen die waren afgeplakt. De vereiste lichtsterkte van 1 lux wordt daarbij niet gehaald.

Overigens zijn er speciale armaturen voor bioscopen en schouwburgen die bij aanwezigheid van de netvoeding een lage lichtstroom afgeven. Zodra de netvoeding wegvalt, schakelt de verlichting om naar maximaal noodvermogen. Het betreft dus armaturen die waarborgen dat bij het in gebreke blijven van de gewone verlichting, automatisch een noodverlichting wordt verkregen, die aan de eisen voor wat betreft de lichtsterkte voldoet.

Verder zijn er ook pictogrammen verkrijgbaar die volgens de norm worden uitgelicht maar vrijwel geen strooilicht geven.

Dergelijke speciaal voor bioscopen/schouwburgen ontwikkelde vluchtrouteaanduiding is sterk te prevaleren boven het afplakken van 'normale armaturen.

In 2 gevallen was de vluchtrouteaanduiding niet overal waar nodig aangebracht en in 1 geval waren verouderde vluchtrouteaanduidingen toegepast met tekst in plaats van pictogrammen.

Vier eigenaren/beheerders konden geen bewijs van het jaarlijks onderhoud van de vluchtrouteaanduiding en noodverlichting overleggen.

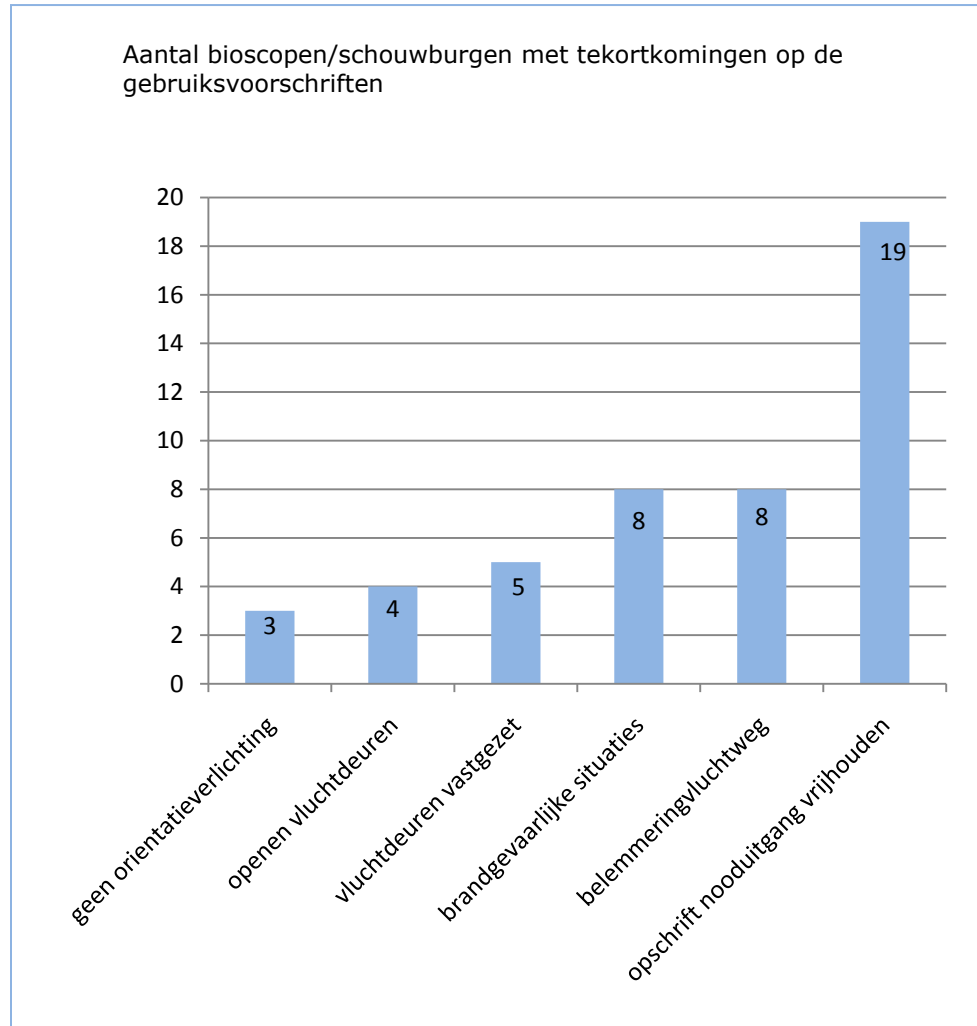
3.3.5 *Brandveilig gebruik*

Naast de veiligheid van het gebouw is ook de wijze waarop het gebouw wordt gebruikt van essentieel belang voor de brandveiligheid. Over het algemeen kan de eigenaar de tekortkomingen makkelijk verhelpen. Een dagelijkse rondgang door het gebouw met extra aandacht voor het vrijhouden van de vluchtwegen en het functioneren van deuren kan al voldoende zijn om veel van de tekortkomingen op te heffen.

Ook het beperken van het brandgevaar bij de bekleding, doeken en gordijnen is van belang.

In totaal werden ten aanzien van het niet naleven van de gebruiksvoorschriften (opgelegd door de gebruiksvergunning of/en het Gebruiksbesluit) 48 tekortkomingen geconstateerd. Bij 5 van de onderzochte bioscopen/schouwburgen werden deze voorschriften voor de volle 100% nageleefd.

In de onderstaande grafiek zijn de meest voorkomende tekortkomingen bij de naleving van de gebruiksvoorschriften weergegeven.

Bij 19 van de onderzochte gebouwen ontbrak op de buitenkant van één of meerdere nooduitgangen het opschrift 'nooduitgang vrijhouden'.

Bij acht bioscopen/schouwburgen zijn belemmeringen aangetroffen in de vluchtwegen; in veel van deze gevallen waren de vluchtwegen door tafels, stoelen en gordijnen niet goed bereikbaar.

In 8 gevallen zijn brandgevaarlijke situaties aangetroffen, zoals:

- doeken en gordijnen die niet voldeden aan het voorschrift dat deze geen brandgevaar mogen opleveren (bijvoorbeeld dat deze doeken en gordijnen niet tegen brand waren geïmpregneerd) (5x);
- een elektrische installatie gebruikt op een manier die gevaar oplevert (2x);
- opslag van brandbare goederen in de stookruimte (1x).

Verder werd 5 keer geconstateerd dat brand- en/of rookwerende deuren waren vastgezet. Deze deuren hebben in geval van een brand een belangrijke functie om verdere uitbreiding van brand en verspreiding van rook te voorkomen. Vaak beseffen de gebruikers van het gebouw echter niet de specifieke functie van deze deuren, waardoor vanuit gebruiksgemak de deuren worden vastgezet.

In vier gebouwen waren enkele deuren niet voorzien van een panieksluiting die moet bewerkstelligen dat deze deuren met een lichte tegen de deur kunnen worden geopend.

Tot slot ontbrak in 3 gevallen de oriëntatieverlichting.

3.3.6 *Bedrijfshulpverlening*

Brandveiligheid is voor een deel mensenwerk en vooral een kwestie van goed organiseren.

Onderzocht is of de organisaties beschikken over een actuele risico-inventarisatie en -evaluatie (R, I&E), een actueel bedrijfshulpverleningsplan (BHV-plan) en een actueel ontruimingsplan. Daarnaast is ook aandacht besteed aan het houden van ontruimingsoefeningen.

29 organisaties hebben een BHV organisatie en tijdens voorstellingen zijn er altijd BHV-ers aanwezig (dit varieert van 1 tot 10). Bij 1 van de onderzochte gebouwen ontbreekt een BHV-organisatie.

Bij 14 van de 30 organisaties ontbrak de verplichte actuele R,I&E. 6 organisaties beschikten niet over een BHV plan en bij 8 organisaties was geen (actueel) ontruimingsplan aanwezig.

Het houden van ontruimingsoefeningen gebeurt te weinig. 6 organisaties hebben nog nooit een ontruimingsoefening gehouden en 5 organisaties oefenen niet jaarlijks. Ook verschilt het niveau van oefenen nogal. 2 organisaties oefenen tijdens de voorstellingen met het publiek. Een groot deel van de bioscopen/schouwburgen oefent echter alleen met personeel, al of niet in het kader van de BHV opleiding. Daarbij worden soms de brandweer en lotus slachtoffers betrokken. Het oefenen zonder publiek wordt gedaan omdat bij de bezoekers van de film of voorstelling een onderbreking in de vorm van het oefenen met publiek op de nodige weerstand stuit. Enkele bioscopen/schouwburgen zijn inventief en oefenen met ingehuurd publiek (bijvoorbeeld een schoolklas, die gratis naar de film of voorstelling kan en tegelijkertijd ook kan ervaren hoe een ontruiming van een bioscoop of schouwburg in zijn werk gaat).

4 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

4.1 Samenvatting en conclusies

Het onderzoek bij de bioscopen en schouwburgen is uitgevoerd om een beeld te krijgen van de naleving van de regelgeving (van het ministerie van BZK) op het gebied van brandveiligheid door de eigenaren/gebruikers van de onderzochte gebouwen. Daarnaast is het gedrag van de eigenaren/gebruikers in relatie tot het wel of niet naleven van de brandveiligheidsregelgeving onderzocht. De primaire verantwoordelijkheid voor de brandveiligheid ligt bij de eigenaar/beheerder. Tot slot is aandacht besteed aan de rol van de gemeente (de effecten van het toezicht van de gemeente).

De bioscopen en schouwburgen zijn in het kader van dit onderzoek niet uitputtend, maar op een aantal aspecten onderzocht. Het onderzoek heeft zich gericht op de bouwkundige aspecten, de gebruikelijke en de organisatorische aspecten (BHV). Het onderzoek geeft geen antwoord op de vraag of een bioscoop of schouwburg helemaal veilig is. Wel kan worden aangegeven waar zich mogelijke problemen voor kunnen doen ten aanzien van de brandveiligheid van de onderzochte bioscopen en schouwburgen.

De bioscopen en schouwburgen zijn onderzocht op brandveiligheid omdat in deze gebouwen tijdens de voorstellingen veel mensen aanwezig zijn en de zalen beperkt verlicht zijn.

Uit het onderzoek is gebleken dat de eigenaren/beheerders zich bewust zijn van de publieksfunctie en zij willen daarom de brandveiligheidsrisico's zoveel mogelijk beperken. Zij vinden het goed dat er brandveiligheidsregels zijn en vinden die ook redelijk. Hoewel de eigenaren/beheerders aangeven op de hoogte te zijn van de regelgeving en de regelgeving te begrijpen, blijkt dit in de praktijk maar voor een deel te kloppen. Wat betreft de meer technische regels zoals de indeling in brandcompartimenten en de brandwerendheid van de compartimentscheidingen en de doorvoeren die door de scheidingen lopen, zijn wel de nodige hiaten in de kennis van de regelgeving geconstateerd. Op deze onderdelen wordt vaak afgestaan op het oordeel van de controles van de gemeente. Deze controles worden door de eigenaren/beheerders meestal als serviceverlenend beschouwd.

Het brandveiligheidsniveau van de onderzochte gebouwen is in de meeste gevallen redelijk tot goed. Met name op het onderdeel vluchten voldoen de gebouwen op bijna alle onderdelen aan de voorschriften op het niveau voor de bestaande bouw van het Bouwbesluit. Gezien de korte loopafstanden en de vele vluchtmogelijkheden is op deze onderdelen het brandveiligheidsniveau beduidend hoger dan het niveau bestaande bouw. Op basis van het niveau van brandveiligheid van de gebouwen kan worden geconcludeerd dat door de jaren heen altijd al de nodige aandacht is besteed aan de brandveiligheid. Het bewustzijn van de eigenaren (in veel gevallen de gemeenten) en de beheerders dat de gebouwen brandveilig moeten zijn, is altijd al aanwezig geweest. Dit mede gezien de risico's door de aanwezigheid van grote aantallen mensen en zalen die beperkt verlicht zijn.

Toch zijn er ook nog wel een aantal tekortkomingen geconstateerd. Het gaat dan met name om de gebruiksaspecten, het onvoldoende brandwerend zijn van de compartimentscheidingen en de organisatorische aspecten (BHV).

Het gebrek aan naleving van de gebruiksaspecten is een constatering die blijvend aandacht vraagt. In een aantal gevallen werden belemmeringen in de vluchtweg aangetroffen, was sprake van brandgevaarlijke situaties (doeken en gordijnen die niet voldeden, bijvoorbeeld omdat deze niet tegen brand waren geïmpregneerd, een elektrische installatie die gevaar oplevert en brandbare goederen in de stookruimte), waren vluchtdeuren vastgezet of waren vluchtdeuren niet zonder sleutel te openen.

Over het algemeen zijn deze tekortkomingen door de beheerder makkelijk te verhelpen. Bijvoorbeeld een regelmatige rondgang door het gebouw met extra aandacht voor het vrijhouden van de vluchtwegen en het vastzetten en functioneren van deuren kan al voldoende zijn om veel van deze tekortkomingen te verhelpen.

De tekortkomingen wat betreft de brandwerendheid van de compartimentscheidingen betreffen het onvoldoende brandwerend afwerken van leidingdoorvoeren (geen kleppen in ventilatiekanalen, geen brandmanchetten om pvc buizen, etc.) en rondom de leidingdoorvoeren. Verder het niet doortrekken van de brandwerende scheidingen boven de verlaagde plafonds, het toepassen van te grote oppervlakte draadglas. Deze bouwkundige tekortkomingen ontstaan voor een belangrijk deel doordat bij allerlei verbouwingen van het gebouw onvoldoende rekening wordt gehouden met de brandveiligheid.

Daarnaast zijn de organisatorische aspecten van belang.

29 organisaties hebben een BHV organisatie en tijdens voorstellingen zijn er altijd BHV-ers aanwezig (dit varieert van 1 tot 10).

Toch zijn op het gebied van de BHV en ontruiming nog wel de nodige verbeteringen te realiseren.

Beleidsmatig;

6 organisaties dienen nog een BHV plan op te stellen en 14 organisaties beschikken nog niet over een actuele R,I&E. Door het niet hebben van een actuele R,I&E is in elk geval op papier niet in beeld welke specifieke brandveiligheidsrisico's het gebouw en het gebruik van het gebouw met zich meebrengen.

Uitvoering;

6 organisaties hebben nog nooit een ontruimingsoefening gehouden en 5 organisaties oefenen niet jaarlijks. Van de bioscopen/schouwburgen die wel oefenen, oefent het overgrote deel zonder publiek. Door het niet (regelmatig) oefenen en door het oefenen zonder publiek wordt niet inzichtelijk waar eventuele aandachtspunten/knelpunten zitten bij een ontruiming. Daarmee blijft het voor de eigenaar/beheerder onzeker of de BHV organisatie voldoende tegen haar taak is opgewassen.

De 30 onderzochte gebouwen waren tot 1 november 2008 voorzien van een gebruiksvergunning. Met de inwerkingtreding van het Gebruiksbesluit worden deze vergunningen beschouwd als een melding.

De bioscopen/schouwburgen zijn door de gemeenten altijd regelmatig gecontroleerd. Ook na inwerkingtreding van het Gebruiksbesluit is de controlefrequentie voor het overgrote deel van de gemeenten gehandhaafd op 1 x per jaar. Van de onderzochte gemeenten kunnen 7 gemeenten in de praktijk niet aan deze controlefrequentie voldoen, vanwege capaciteitsproblemen.

Het redelijk tot goede brandveiligheidsniveau bij het overgrote deel van de onderzochte bioscopen en schouwburgen is naar het oordeel van de onderzoekers mede te danken aan de rol van de gemeente/brandweer. Enerzijds doordat de gemeente eigenaar is van 19 van de onderzochte gebouwen en anderzijds door de aandacht voor de brandveiligheid in de vergunningfase en het toezicht daarna. Wel wordt bij het toezicht van de gemeente op de bestaande bouw in veel gevallen nog onvoldoende aandacht besteed aan de bouwkundige aspecten. Daardoor worden er nogal eens tekortkomingen in de brandwerendheid van de compartimentscheidingen aangetroffen.

4.2 Aanbevelingen

Eigenaren/beheerders

- Zorg dat de vluchtmogelijkheden onbelemmerd zijn te benutten. Let daarbij op deuren die zijn vastgezet of die niet zonder sleutel zijn te openen en obstakels in de vluchtroute. Ook dienen brandgevaarlijke situaties voorkomen te worden

zoals doeken en gordijnen die niet voldoen, bijvoorbeeld omdat deze niet tegen brand zijn geïmpregneerd.

- Wees bewust van de aanwezigheid van brand- en rookcompartimenten en zorg ervoor dat deze blijven voldoen aan de voorschriften. Let daarbij vooral op doorvoeren, de zelfsluitendheid van deuren en het doortrekken van de scheidingen boven de plafonds. Neem bij bouwkundige wijzigingen altijd contact op met de gemeente om te vernemen of een omgevingsvergunning vereist is.
- Zorg dat de organisatie rond de BHV en de ontruiming op peil is. Dit houdt in dat actuele R,I& E en BHV plannen aanwezig zijn en dat regelmatig ontruimingsoefeningen worden gehouden.

Gemeenten/brandweer

- Zorg voor integrale controles. Ruim bij de controles specifiek tijd in voor de bouwkundige aspecten (met name de brandwerendheid van de compartimentscheidingen).

Brancheorganisaties bioscopen en schouwburgen

- Geef informatie aan de leden over:
 - o het brandveilig gebruik, het belang van de brandwerende scheidingen en de noodzaak deze brandwerendheid in stand te houden;
 - o een BHV organisatie die aan de eisen voldoet en hoe goede ontruimingsoefeningen te organiseren.

5 Bijlage

Bijlage: Overzicht van de onderzochte bioscopen en schouwburgen.

Naam van de schouwborg of Bioscoop	Soort	Gemeente
Schouwborg en Congrescentrum het Park BV	S/T	Hoorn
Filmtheater de Luxe	F/B	Schagen
Witte Theater	S/T	Velsen
JT Bioscoop	F/B	Alphen aan de Rijn
Pathé Spuimarkt	F/B	Den Haag
Theater de Stoep	S/T	Spijkenisse
Cinode	F/B *	Dordrecht
Stichting Cascade	S/T	Hendrik Ido Ambacht
Het Klooster	S/T	Woerden
Onafhankelijk JT Figi	F/B	Zeist
Filmtheater de Speeldoos	F/B	Baarn
Filmhuis Veenendaal	F/B	Veenendaal
Theater De Fransche School	S/T *	Culemborg
Schouwborg De Nieuwe Doelen	S/T	Gorinchem
Filmtheater het Beest	F/B *	Goes
Ledeltheater	F/B *	Sluis
Stadsschouwborg de Maagd	S/T	Bergen op Zoom
Filmtheater De groene Engel	F/B *	Oss
Theater Markant NV	S/T	Uden
Plaza Futura	S/T *	Eindhoven
Royal Theater	F/B	Heerlen
LUX	S/T *	Nijmegen
Filmhuis Dieren	F/B *	Rheden
Theaterhotel Almelo	S/T	Almelo
Utopia	F/B	Emmen
Minerva	F/B	Zwolle
Theater 't Voorhuys	S/T *	Noordoostpolder
Theater de Koornbeurs	S/T	Franekeradeel
RKZ-Bios	F/B	Groningen
Cultureel Centrum De Molenberg	S/T	Delfzijl

S/T: schouwborg/theater

F/B: filmhuis/bioscoop

*in gebruik zowel als schouwborg en als bioscoop of omgekeerd.